

LSS-dagen, Stockholm

21 februari 2019

Hannah Jakobsson, leg. psykolog

hannah.jakobsson@atriva.se

Att arbeta förebyggande med LSS

- Hur och varför bör man arbeta preventivt inom LSS?
- Hur kan preventionsarbetet påverka insatsernas utformning och omfattning?

LSS (1993:387)

Verksamhetens mål och allmänna inriktning

5 § Verksamhet enligt denna lag skall främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som anges i 1 §. Målet skall vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

6 § Verksamheten enligt denna lag skall vara av god kvalitet och bedrivas i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten skall vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

När? Många möjligheter

- Korrekt information från början – om både insatser och ansöknings-/utredningsprocessen
- Processkarta – så här går det till
- Vid beviljande
- Vid verkställighet
- Uppföljning...

Preventivt arbete

- Vad är målet?
 - Skapa och upprätthålla goda livsförhållanden
 - Skapa och upprätthålla funktionell struktur
 - Kartlägga och möjliggöra god utveckling
 - Vara en länk i en fungerande helhet
 - *Inte bidra till eller vidmakthålla problematiska beteenden, mönster eller relationer*

Informationsinhämtning

- Underlag för insatser
- Begripligt och användbart?
- Finns mer information?
- Anhöriga
- Tidigare erfarenheter/verksamheter

Preventivt arbete

- Hur vet jag vad som är preventivt?
 - Kunskap och erfarenhet!
 - Handledning
 - Kompetensöverföring
 - Samarbete

Preventivt arbete

- Vilken insats?
 - Varför har personen ansökt om just den insatsen?
 - Vilken insats skulle bäst täcka behoven?
 - Hur motivera till mest passande insats?
 - Samarbete!

Preventivt arbete

- Kvalitativa beställningar
 - Tydliggör kraven på utföraren
 - Tydliggör förväntningar
 - Tydliggör begränsningar
 - Underlättar uppföljning
 - Möjliggör mätning/bedömning av utfall
 - Skapar lämpliga och realistiska mål
 - Möjliggör god introduktion till insatsen

Insatsers utformning och omfattning

- Ge samtliga inblandade en så realistisk uppfattning som möjligt
- Bör bedömas utifrån prognostisk kunskap
- Ta med helheten; samtliga aktörer och livsomständigheter
- Var medveten om att neurotypiska behov kan skilja sig från atypiska

Preventivt arbete

- Helhetsperspektiv
 - Vem ansvarar?
 - Nätverket – vilket samarbete?
 - Balansera integritet/nätverk
 - Skilja på behandling och stöd
 - Fånga upp oro

”ser allt, förstår inget”

Kombinationen av nedsatt social förmåga, mentaliseringsbrist, kontextblindhet och exekutiva funktionssvårigheter leder till stora, långvariga konsekvenser och ofta en påtaglig psykisk belastning.

Många normalbegåvade kämpar i det tysta för att ”komma till rätta med” eller ”lista ut” trots ovanstående brister.

Psykisk ohälsa

- en samlande beteckning för mindre allvarliga psykiska besvär, som till exempel oro och nedstämdhet, och mer allvarliga symtom, som uppfyller kriterierna för en psykiatrisk diagnos

Psykisk ohälsa vid autism

- sannolikt mer sårbara, högre risk för överbelastning
- stor utsatthet
- 'bagage'
- överkrav pga bristande förståelse
- ju senare upptäckt desto större risk för överkrav
- trauman (nt-definition!) och negativt bemötande
- lever hela sitt liv i en neurotypisk värld med neurotypiska regler
- viss genetisk överlappning mellan autism och vissa psykiska tillstånd (schizofreni, bipolär sjukdom, depression)

Psykisk ohälsa vid autism

- stora krav på individen för att hantera sin situation
 - psykiatrin; läkare (byts ofta), ssk, psykolog
 - slutenvård
 - vårdcentral
 - kommun (socialpsykiatri/LSS); minst 1 handläggare (byts ofta)
 - utförare; boendestödare/boendepersonal, personal på daglig verksamhet, kontaktperson
 - FK; handläggare
 - Arbetsförmedlingen; handläggare, coach

Utmaningar – psykisk ohälsa

- kommunikation
 - saknar ofta en instinktiv känsla för att dela med sig
 - rädd för att visa brister
 - svårt att beskriva känslor/mående
 - bristande rimlighetsbedömning – jämför sig inte med andra på ett rimligt sätt
- begränsad beteenderepertoar
 - svårt för omvärlden att tolka
- ofta paradoxala symtom/tecken

Utmaningar – psykisk ohälsa

- svårt att ta del av sjukvården (tidsbokning, väntrum, provtagning, samtal, frågor)
- svårt för behandlande att utvärdera behandling
- kan finnas känslighet mot mediciner
- måste ofta vara 'projektledare', dvs ta huvudansvaret, avseende både att driva och information
- bristande samverkan

Lagen mot sig?

- LSS – bygger på frivillighet
 - kräver stor kunskap, erfarenhet och förståelse av personal (inga frågor!)
- SIP – de två första principerna är:
 - samtycke: personen själv ska samtycka till att planen upprättas
 - delaktighet: personen själv ska vara delaktig och ha inflytande i arbetet

Nätverket

- samarbete mellan det privata och det professionella nätverket
- viktigt att investera i nätverksrelationer; bl.a. med förståelse för anhöriga
- för att förhindra, bedöma, bemöta och behandla psykisk ohälsa krävs oftast att information från olika källor läggs ihop
- anhörigas unika kännedom om individen kan vara nyckeln till framgång

Beteendeförändringar

- kan bero på vantrivsel, bristande anpassning, brister i miljön - personen får inte förutsättningar för att förstå
- kan bero på överkrav
- kan bero på kroppslig sjukdom
- kan bero på psykisk ohälsa
- kan bero på medicinbiverkningar

Är ofta en följd av en kombination av vissa eller samtliga ovanstående!

Beteendeförändringar

Eftersom beteendeförändringar är en reaktion:

- kartläggning av beteendeförändringar helt avgörande – över tid
- kräver kunskap hos personal och regelbunden, kvalificerad handledning
- nätverkssamarbete

Preventivt arbete

Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade – LSS

LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionshinder goda levnadsvillkor, att de får den hjälp de behöver i det dagliga livet och att de kan påverka vilket stöd och vilken service de får. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

Frågor?

Till eftertanke; Søren Kirkegaard

Om jag vill lyckas med att föra en människa mot ett bestämt mål, måste jag först finna henne där hon är och börja just där.

Den som inte kan det lurar sig själv. När hon tror att hon kan hjälpa andra.

För att hjälpa någon måste jag visserligen förstå mer än vad han gör, men först och främst förstå det han förstår.

Om jag inte kan det, så hjälper det inte att jag kan och vet mera.

Vill jag ändå visa hur mycket jag kan, så beror det på att jag är fåfäng och högmodig och egentligen vill bli beundrad av den andre i stället för att hjälpa honom.

All äkta hjälpsamhet börjar med ödmjukhet inför den jag vill hjälpa och därmed måste jag förstå att detta med att hjälpa inte är att vilja härska, utan att vilja tjäna.

Kan jag inte detta så kan jag inte heller hjälpa någon.